

1. Documents

03 Raadsvoorstel Integraal Huisvestingsplan Basisscholen

Page 2

03.1 Plan van aanpak IHP Heemstede 2018

Page 6

Raadsbesluit

Raadsvergadering: 19 oktober 2017

ONDERWERP

Integraal Huisvestingsplan Basisscholen

SAMENVATTING

De gemeente heeft op grond van de Wet primair onderwijs in voorkomende gevallen de zorgplicht voor onder andere nieuwbouw van een school, uitbreiding van een school, herstel van constructiefouten en herstel en vervanging in verband met schade.

De raad wordt voorgesteld in te stemmen met de ontwikkeling van een integraal huisvestingsplan (IHP) voor de basisscholen en hiervoor een budget ad € 33.000 beschikbaar te stellen.

JURIDISCH EN BELEIDSKADER

- Wet primair Onderwijs
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heemstede 2015
- Bouwbesluit 2012
- Bijna Energie Neutraal Gebouw (Beng)

BESLUIT B&W

1. De raad voor te stellen in te stemmen met de ontwikkeling van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de basisscholen en hiervoor een bedrag van € 33.000 beschikbaar te stellen en dit te verwerken in de najaarsnota 2017.
2. Het voorstel voor te leggen aan de commissie Samenleving om advies te geven aan de raad (A-stuk).

BESLUIT RAAD

De raad van de gemeente Heemstede;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 september 2017

besluit:

In te stemmen met de ontwikkeling van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de basisscholen en hiervoor een bedrag van € 33.000 beschikbaar te stellen en dit te verwerken in de najaarsnota 2017.

De raad voornoemd, 19 oktober 2017

de griffier,   de voorzitter,

Raadsbesluit

Raadsvergadering: 28 september 2017

AANLEIDING

De gemeente Heemstede heeft op grond van de Wet primair onderwijs in voorkomende gevallen de zorgplicht voor onder andere nieuwbouw en uitbreiding van een school, herstel van constructiefouten en herstel en vervanging in verband met schade.

In het coalitieakkoord is vastgelegd dat in principe alle Heemstedse kinderen op de basisschool van hun keuze moeten kunnen worden toegelaten. Om dit te bevorderen gaat de gemeente met de schoolbesturen in overleg om de redelijkheid van dit principe te bespreken en een meer toegankelijk wachtlijststelsel te realiseren.¹

Bovenstaande in combinatie met onderstaande ontwikkelingen is aanleiding voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan (IHP) dat:

- inzicht geeft in de bouwkundige en functionele staat en ontwikkelmogelijkheden van de schoolgebouwen;
- handvatten biedt voor een optimale huisvesting van basisscholen en voor- en naschoolse voorzieningen;
- draagvlak heeft onder alle betrokkenen.

MOTIVERING

De volgende ontwikkelingen maken de opstelling van een IHP voor de basisscholen wenselijk:

- *Leerlingenaantal basisscholen*

In Heemstede zijn tien basisscholen en twee scholen voor voortgezet onderwijs gevestigd. De gemiddelde afstand tot een basisschool is 0,7 km. Het totale leerlingenaantal is door de jaren heen stabiel en komt redelijk overeen met de leerlingenprognoses.

Wanneer het leerlingenaantal per school nader wordt gezien, zijn er wel fluctuaties zichtbaar. Zo groeien sommige scholen meer dan de prognoses voorspellen, zijn er scholen met wachtlijsten, die vanwege de bouwtechnische mogelijkheden niet meer kunnen groeien, scholen die krimpen en scholen die op een te laag leerlingenaantal blijven steken. Deels heeft dit te maken met het gegeven dat de populariteit van scholen grillig is.

De druk op de huizenmarkt en de beweging van jonge gezinnen uit Amsterdam naar Zuid-Kennemerland lijkt er ook voor te zorgen dat populaire scholen nieuwe leerlingen niet kunnen plaatsen, waardoor de keuzemogelijkheden voor ouders worden beperkt.

Toekomstige woningbouwplannen in Haarlem en Haarlemmermeer kunnen ertoe leiden deze keuzemogelijkheden verder worden beperkt.

In Haarlem hebben de schoolbesturen gezamenlijk besloten om te gaan werken met een plaatsingsbeleid voor de basisscholen. Hierdoor ontstaat er meer zicht en meer grip op de ontwikkeling van de leerlingenstroom. De Heemstedse schoolbesturen staan niet negatief ten opzichte van een dergelijk beleid, maar zien een IHP als een noodzakelijke eerste stap om mogelijk te kunnen overgaan tot een plaatsingsbeleid.

- *Samenwerking met kinderopvang*

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen de basisscholen en de kinderopvang gegroeid. Op sommige scholen is deze samenwerking zodanig dat men op zoek is naar een doorontwikkeling op dit vlak. De mogelijkheden hiertoe zijn per school verschillend mede vanwege de gebouwkenmerken en het leerlingenaantal. Een visie op deze samenwerking tussen basisscholen en kinderopvang is wenselijk.

¹ Coalitieakkoord 2016-2018 D66 VVD CDA Duurzaam, Daadkrachtig & Dienstbaar.

Raadsbesluit

Raadsvergadering: 28 september 2017

- **Duurzaamheid**

De ambities op het gebied van duurzaamheid vragen om inspanningen die ook gevolgen hebben voor schoolgebouwen. In de gemeentelijke nota Duurzaamheid 2016-2020 is de volgende doelstelling opgetekend:

- De gemeente bouwt nieuwe gebouwen energieneutraal, zorgt dat bestaande gemeentelijke gebouwen in 2030 minimaal energielabel A hebben en energieneutraal zijn (in elk geval vanaf 2018).

Dit uitgangspunt heeft gevolgen voor niet alleen de nieuwbouw bij/van scholen maar ook voor de exploitatie van schoolgebouwen door schoolbesturen.

Uit vorenstaande vloeit voort dat er behoefte is aan een, strategisch, integraal huisvestingsplan dat richting geeft aan de toekomstige huisvesting van de basisscholen.

De totstandkoming van een IHP is een gezamenlijke opdracht voor gemeente en schoolbesturen. In afstemming met de schoolbesturen is een Plan van aanpak IHP opgesteld.

Voor de uitvoering van dit plan van aanpak is een werkbudget nodig dat bedoeld is voor de inhuur van expertise, gericht op:

- **Leerlingenprognose**

De gemeente dient tweejaarlijks een nieuwe leerlingenprognose op te stellen. De laatste prognose is van december 2015 en is gemaakt door een gespecialiseerd bureau. De planning van een nieuwe prognose sluit aan bij de planning van de ontwikkeling van het IHP. De kosten van deze werkzaamheden bedragen € 2.000.

- **Bouwkunde**

De capaciteit van de schoolgebouwen is 10 jaar geleden door een gespecialiseerd bureau in beeld gebracht. Deze gegevens geven onvoldoende zicht op de daadwerkelijke geschiktheid van de ruimten voor het geven van onderwijs. Dit is vooral een knelpunt als het gaat om de oudere schoolgebouwen die beschikken over een zolderverdieping. Een geactualiseerde meting moet zicht geven op het daadwerkelijke vloeroppervlak dat - eventueel na een verbouwing - voor onderwijs benut kan worden. De kosten van een dergelijke meting worden geraamd op € 15.000. Er zullen drie offertes worden opgevraagd.

- **Procesbegeleiding**

Het IHP-traject is een groepsproces met verschillende deelnemers, belangen en expertise dat vraagt om neutrale coördinatie en een vorm van begeleid onderhandelen. Daarom is het wenselijk dat er een onafhankelijke begeleider voor het proces wordt ingezet. Hij/zij richt zich op het groepsproces en stelt deelnemers in staat daarbinnen hun belangen, waarden en wensen naar voren te brengen. Voorts stelt hij/zij deelnemers in staat te communiceren en te onderhandelen over bepaalde oplossingen en samenwerking vorm te geven. De gespreksleider sluit zijn werkzaamheden af met een rapportage van het proces en de bevindingen. De kosten van deze begeleiding worden geschat op € 13.000. Er zullen ook voor deze werkzaamheden meerdere offertes worden gevraagd.

- **Onvoorzien**

Tijdens het proces kunnen er vraagstukken op tafel komen die vragen om specifieke expertise. Om in het proces slagvaardig te kunnen opereren, wordt uitgegaan van een budget van onvoorzien van 10%.

Voor de ontwikkeling van een IHP worden de totale kosten op grond van het bovenstaande geschat op € 33.000.

Raadsbesluit

Raadsvergadering: 28 september 2017

Bij het voorstel om de werkzaamheden via externe inhuur te laten plaatsvinden is overwogen dat de vereiste expertise niet op elk onderdeel intern beschikbaar is en/of dat het i.c. wenselijk is om gebruik te maken van een onafhankelijke derde.

FINANCIËN

Voorgesteld wordt het verzochte bedrag ad € 33.000 te dekken uit de exploitatie 2017 (algemene middelen) en dit te verwerken in de najaarsnota 2017.

Voor de volledigheid merken we in dit kader op dat bij het vaststellen van de Voorjaarsnota 2016 op 30 juni 2016 is besloten de reserve kapitaallasten huisvesting onderwijs op te heffen en het saldo van € 2.236.000 toe te voegen aan de Algemene Reserve.

PLANNING/UITVOERING

De planning is erop gericht om in juni 2018 het definitieve IHP voor de basisscholen ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad. Vooruitlopend hierop zal in maart 2018 de zienswijze van de Commissie Samenleving worden gevraagd over de voorgenomen keuzes met betrekking tot het IHP.

PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

De totstandkoming van een IHP is een groepsproces van verschillende deelnemers. Naast de gemeente en schoolbesturen zullen, afhankelijk van de fase van het proces, andere participanten kunnen worden betrokken (bijvoorbeeld aanbieders van kinderopvang, ouders en eventueel omwonenden).

BIJLAGE

- Plan van aanpak IHP Basisscholen.

Plan van aanpak IHP Heemstede 2018

De gemeente heeft op grond van de Wet primair onderwijs in voorkomende gevallen een zorgplicht voor onder andere nieuwbouw van een school, uitbreiding van een school, herstel van constructiefouten en herstel en vervanging in verband met schade.

Deze zorgplicht in combinatie met onderstaande ontwikkelingen maakt het wenselijk voor de invulling van deze plicht een integraal huisvestingsplan (IHP) op te stellen. Een IHP:

- geeft inzicht in de bouwkundige en functionele staat en ontwikkelmogelijkheden van schoolgebouwen;
- biedt handvatten voor een optimale huisvesting van scholen en voor- en naschoolse voorzieningen;
- heeft draagvlak onder alle betrokkenen.

De volgende ontwikkelingen vragen om een IHP:

- *Leerlingenaantal basisscholen*

In Heemstede zijn tien basisscholen en twee scholen voor voortgezet onderwijs gevestigd. De gemiddelde afstand tot een basisschool is 0,7 km. Het totale leerlingenaantal is door de jaren heen stabiel en komt redelijk overeen met de prognose. Wanneer wordt ingezoomd op het leerlingenaantal per school zijn er wel fluctuaties zichtbaar. Zo groeien sommige scholen meer dan de prognoses voorspellen, zijn er scholen met wachtlijsten die vanwege de bouwtechnische mogelijkheden niet meer kunnen groeien, scholen die krimpen en scholen die op een te laag leerlingenaantal blijven steken.

Deels heeft dit te maken met het gegeven dat de populariteit van scholen grillig is. De druk op de huizenmarkt en de beweging van jonge gezinnen uit Amsterdam naar Zuid-Kennemerland lijkt er ook voor te zorgen dat populaire scholen nieuwe leerlingen niet kunnen plaatsen waardoor de keus voor ouders beperkt wordt. Toekomstige woningbouwplannen in Haarlem en Haarlemmermeer kunnen deze keus nog verder beperken.

In Haarlem hebben de schoolbesturen gezamenlijk besloten om te gaan werken met een plaatsingsbeleid voor de basisscholen. Hierdoor ontstaat er meer zicht en meer grip op de ontwikkeling van de leerlingenstroom. De Heemstedse schoolbesturen staan niet negatief ten opzichte van een dergelijk beleid, maar zien een IHP als noodzakelijke eerste stap om te kunnen overgaan tot een plaatsingsbeleid.

- *Samenwerking met kinderopvang*

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen de basisscholen en de kinderopvang gegroeid. Op sommige scholen is deze samenwerking zodanig dat men op zoek is naar nauwere samenwerking. De mogelijkheden hiertoe zijn per school verschillend mede vanwege de gebouwkenmerken en het leerlingenaantal. Een visie op deze samenwerking is wenselijk.

- *Duurzaamheid*

De ambities op het gebied van duurzaamheid vragen om inspanningen die ook gevolgen hebben voor schoolgebouwen. In de gemeentelijke nota Duurzaamheid 2016-2020 is de volgende doelstelling opgetekend:

- De gemeente bouwt nieuwe gebouwen energieneutraal, zorgt dat bestaande gemeentelijke gebouwen in 2030 minimaal energielabel A hebben en energieneutraal zijn (in elk geval vanaf 2018).

Dit uitgangspunt heeft gevolgen voor niet alleen de nieuwbouw bij/van scholen, maar ook voor de exploitatie van schoolgebouwen door schoolbesturen. Dit betekent een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor gemeente en schoolbesturen.

Uit vorenstaande vloeit voort dat er behoefte is aan een strategisch huisvestingsplan dat richting geeft aan de toekomstige huisvesting van de basisscholen.

Uitgangspunten IHP

- Het IHP voldoet aan de wettelijke bepalingen, zoals de Wet op het primair onderwijs, het Bouwbesluit 2012 en BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw).

- De gemeente Heemstede heeft nog geen integraal huisvestingsplan maar beschikt wel over een Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Heemstede 2015. Deze verordening vormt in principe het kader voor het IHP.
- Het voortgezet onderwijs wordt niet meegenomen in het IHP omdat daar qua leerlingenaantal en bouwkundige situatie geen aanleiding toe is.
- In het overleg met de schoolbesturen is tevens besloten om de onderwijsgebouwen te clusteren in drie gebieden. In onderstaand kaartje zijn deze gebieden aangegeven:

Werkwijze

De essentiële onderdelen van het IHP zijn:

1. een kwantitatieve analyse van de onderwijsgebouwen
2. een kwalitatieve analyse van de onderwijshuisvesting
3. een plan voor de toekomst

De onderdelen zijn tevens de fasen van de totstandkoming van het IHP. In elke fase is specifieke expertise vereist en spelen verschillende deelnemers een rol. Hieronder globaal een overzicht van de vereiste expertise en deelnemers:

Fase	Tijdstip	Deelnemers	Externe expertise
Start	oktober	Gemeente (ambtelijk en bestuurlijk) en schoolbesturen	Nee
Kwantitatieve analyse	november/december	Gemeente (ambtelijk) en schoolbesturen	Ja, bouwkundig en leerlingenprognose
Kwalitatieve analyse	januari/februari	Gemeente (ambtelijk) en schoolbesturen	Ja, onafhankelijke begeleider
Plan voor toekomst	maart/april	Gemeente (ambtelijk), schoolbesturen en derden (b.v. kinderopvang)	Ja, onafhankelijke begeleider
Afsluiting	mei 2018	Gemeente (ambtelijk en bestuurlijk) en schoolbesturen	Ja, onafhankelijke begeleider

Met de afsluiting van het proces dient het IHP gereed te zijn voor besluitvorming door de gemeenteraad voor de zomer 2018.

Middelen

Voor de uitvoering van dit plan van aanpak is een werkbudget nodig dat bedoeld is voor de inhuur van expertise op het gebied van:

- Leerlingenprognose
De gemeente dient tweejaarlijks een nieuwe leerlingenprognose op te stellen. De laatste prognose is van december 2015 en is gemaakt door een gespecialiseerd bureau. De planning van een nieuwe prognose sluit aan bij de planning van de ontwikkeling van het IHP. De kosten van deze werkzaamheden bedragen € 2.000.

- **Bouwkunde**
De capaciteit van de schoolgebouwen is 10 jaar geleden door een gespecialiseerd bureau in beeld gebracht. Deze gegevens geven onvoldoende zicht op de daadwerkelijke geschiktheid van de ruimten voor het geven van onderwijs. Dit is vooral een knelpunt als het gaat om de oudere schoolgebouwen die beschikken over een zolderverdieping. Een geactualiseerde meting moet zicht geven op het daadwerkelijke vloeroppervlak dat –eventueel na een verbouwing- voor onderwijs benut kan worden. De kosten worden begroot op € 15.000. Er zullen drie offertes worden opgevraagd.
- **Procesbegeleiding**
Het IHP-traject is een groepsproces met verschillende deelnemers, belangen en expertise dat vraagt om neutrale coördinatie en een vorm van begeleid onderhandelen. Daarom is het wenselijk dat er een onafhankelijke begeleider voor het proces wordt ingezet. Hij/zij richt zich op het groepsproces en stelt deelnemers in staat daarbinnen hun belangen, waarden en wensen naar voren te brengen. Voorts stelt hij deelnemers in staat te communiceren en te onderhandelen over bepaalde oplossingen, groepsbeslissingen te nemen en samenwerking vorm te geven. De gespreksleider sluit zijn werkzaamheden af met een rapportage van het proces en de bevindingen. De kosten van deze begeleiding worden geschat op € 13.000. Er zullen ook voor deze werkzaamheden meerdere offertes worden gevraagd.
- Tijdens het proces kunnen er vraagstukken op tafel komen die vragen om specifieke expertise. Om in het proces slagvaardig te kunnen opereren wordt hiervoor een budget van € 3.000 gereserveerd.

Voor de ontwikkeling van een IHP worden de totale kosten begroot op € 33.000.

Eindresultaat

Integraal Huisvestingsplan dat ten minste voor de komende 5 jaar uitgangspunt is voor onderwijsbeleid en eventuele investeringen in onderwijsgebouwen.